

Motion

1975/76:472

av herr Ahlmark m. fl.
om familjepolitiken

Sammanfattning

Folkpartiet betraktar familjepolitiken som ett av de viktigaste fälten för de närmaste årens reformarbete. Familjepolitiken skall stödja och komplettera familjen. Den skall ge barnen en trygg och stimulerande uppväxt. Den skall skapa jämlikhet mellan kvinnor och män och öka valfriheten.

I motionen framställs tre huvudkrav:

1. *Bygg ut barnomsorgen.* Den väsentligaste delen av omsorgen om och fostran av barnen sker i hemmet, av föräldrarna. En kraftig utbyggnad av samhällets barnomsorg – daghem, familjedaghem och fritidshem – är nödvändig. Målet bör vara att alla barn vilkas föräldrar så önskar skall kunna få plats. Folkpartiet stöder den uppgörelse om 100 000 nya daghemsplatser på fem år som träffats med Kommunförbundet och kommer i riksdagen att medverka till finansieringen av de höjda statsbidragen. Utbildningen av personal måste ökas kraftigt om programmet skall kunna förverkligas.

2. *Rätt till kortare arbetstid för småbarnsföräldrar.* Arbetslivet måste anpassas bättre till familjernas behov. Rätt till förkortad arbetstid för småbarnsföräldrar är en mycket angelägen och brådskande reform. Den är ett etappmål på vägen mot sex timmars arbetsdag för alla. Rätten till förkortad arbetstid bör kompletteras med ekonomiskt stöd, som gör det möjligt för föräldrarna att utnyttja den, och införas under budgetåret 1976/77. Fler deltidsarbeten bör skapas och flexibel arbetstid införas på fler arbetsplatser.

3. *Vårdnadsbidrag och utbyggd föräldraförsäkring.* Föräldraförsäkringen bör förbättras, dels genom en förlängning av föräldrapenningen till i första hand åtta månader, dels genom att småbarnsföräldrar som förkortar sin arbetstid får rätt till delföräldrapenning. Ett vårdnadsbidrag för barn upp till tre år bör införas för att skapa rättvisa och ökad valfrihet. Det bör vara obeskattat och lika för varje barn. Vårdnadsbidraget bör införas fr. o. m. budgetåret 1977/78, och kan av kostnadsskäl få byggas upp stegvis. Riktunkten bör vara 3 600 kr. per barn och år.

Familjen har genom välfärdssamhällets framväxt och utveckling fått förändrade uppgifter. Dess viktigaste funktion är emellertid oförändrad: att vara en trygghetsbas och den enhet där barnen knyter sina första sociala kontakter.

De flesta familjer är i dag små och sårbara. Dagens samhälle ställer också

familjen inför nya situationer och svårigheter, som ställer höga krav på en aktiv familjepolitik. Denna politik skall stödja och komplettera familjen och hjälpa individerna att utvecklas efter sina förutsättningar.

Barnen måste ha en central plats i familjepolitiken. En satsning på barnen kommer att ge resultat, både mänskligt och samhällsekonomiskt. Den gamla fördomen att små barn inte behöver kosta så mycket måste överges. Det är tvärtom just under de viktiga småbarnsåren som en samhällsinsats har den största betydelsen.

En satsning på barnen innebär ofta att man satsar på deras föräldrar. En mindre pressad tillvaro för dagens unga, förvärvsarbetande föräldrar skulle direkt komma barnen till godo. Kortare arbetstid för småbarnsföräldrar, större tillgång på deltidsarbeten, flexibel arbetstid och ett rejält ekonomiskt stöd är viktiga familjepolitiska reformer. Utbyggnaden av samhällets barnomsorg är med den nya familjesituationen mycket angelägen som ett komplement till dagens lilla familj.

En annan viktig reform med direkt inriktning på barnen är *föräldrautbildningen*. Vi redovisar i en särskild motion förslag rörande en allmän föräldrautbildning.

Familjepolitiska reformer spelar en stor roll för att skapa *ökad jämlikhet* mellan dem som har och dem som inte har barn. De skall också syfta till att öka antalet valmöjligheter för familjerna. Detta krav på *ökad valfrihet* betyder inte bara rätt att välja mellan olika alternativ utan också möjlighet att på skilda sätt kombinera olika alternativ. Det finns inte en lösning som är bra för alla.

Varken kvinnor eller män skall behöva känna sig tvingade att välja mellan barn och yrkesarbete. För familjer med små barn är det därför väsentligt med reformer som gör det möjligt att hinna, orka och ha råd med både barn och yrkeskontakt.

Familjepolitiken har också stor betydelse i arbetet på att skapa *jämställdhet mellan kvinnor och män*.

En väl utbyggd barnomsorg gör det praktiskt möjligt för båda föräldrarna att behålla kontakten med yrkeslivet även då barnen är små. Den har stor betydelse särskilt för kvinnan, som fortfarande oftast är den som har huvudansvaret för barn och hem och som dessutom nästan alltid har lägre inkomst än mannen, vilket gör att hon i regel är den som får avstå från yrkesarbete om barnomsorg inte går att ordna.

En anpassning av arbetslivet till familjernas behov skapar möjligheter även för männen att ta sin del av barnfostran och hemarbete. Detta i sin tur minskar de fördomsfulla attityderna mot kvinnor på arbetsmarknaden, eftersom det inte längre bara är de som förutsätts sköta barn och hem vid sidan av sitt arbete.

Det är de förlagate, men segt kvardröjande fördomarna mot kvinnor på arbetsmarknaden och i samhällslivet, som tillsammans med fördomarna mot män i hemmarollen utgör det största hindret mot ett förverkligande

av jämställdheten mellan könen. Det målet når vi inte enbart genom sociala reformer. Även andra vägar måste prövas. Vi redovisar i en särskild motion (1975/76:000) förslag om en *lagstiftning mot könsdiskriminering*, som skulle få betydelse främst för kvinnorna på arbetsmarknaden.

Vi redovisar i denna motion huvudlinjerna i folkpartiets syn på samhällets familjepolitik. Vi behandlar främst tre områden, nämligen barnomsorg, arbetsliv och familj samt ekonomiskt familjestöd. Några delområden behandlas i särskilda motioner. Vi återkommer senare till våra synpunkter och förslag rörande de avsnitt av familjepolitiken som regeringen behandlar i kommande propositioner rörande bostadstillägg och föräldraförsäkring m. m.

Barnomsorg

Den väsentligaste delen av omsorgen om och fostran av barnen sker i hemmet av föräldrarna. Det är föräldrarna som spelar den ojämförligt viktigaste rollen genom den kärlek och trygghet de kan ge barnet som grund för dess utveckling. Alla övriga former av barnomsorg blir komplement till föräldraomsorgen, ett stöd och en hjälp för föräldrarna i deras viktiga uppgift.

All barnomsorg skall ta sin utgångspunkt i barns behov av och rätt till gemenskap, stimulans och utveckling. Den barnomsorg som erbjuds i samhällets regi skall ge barnen en god miljö som kompletterar hemmet. Den skall också tillgodose önskemål om olika alternativ i form av *daghem, familjedaghem och fritidshem*. Av organisationer och samfund drivna förskolor, som uppfyller givna pedagogiska mål och kvalitetskrav, bör finnas som ett alternativ till de kommunala förskolorna.

Vistelse i ett daghem av god kvalitet är för de flesta barn en positiv och utvecklande erfarenhet, förutsatt att den dagliga vistelsetiden inte blir för lång. Vi föreslår i denna motion åtgärder för att göra det möjligt för föräldrarna att förkorta sin arbetsdag och därmed den tid barnen tillbringar i daghemmet.

Det är också viktigt att daghemmen inte är uppbyggda med för stora enheter och att barngrupperna inte är för stora. Även då köerna till daghemmen är mycket långa måste det vara bättre att lösa akuta problem med flera platser i familjedaghem än att barngrupperna blir för stora. Vi föreslår att en särskild förordning med bestämmelser om kvalitetskrav, personaltätthet och gruppstorlekar utfärdas.

Familjedaghemmen spelar en viktig roll i barnomsorgen. För vissa barn kan familjedaghem vara en bättre lösning än daghem, speciellt för infektionskänsliga eller på annat sätt känsliga barn, glesbygdsbarn och barn till skiftarbetande föräldrar. För denna grupp krävs dessutom barnvårdare, som kan ställa upp de kvällar och nätter då föräldrarna arbetar och ta hand om barnen vid läggdags samt övernatta hos dem då det behövs. Genomgången *kurs för dagbarnvårdare* bör vara ett krav från kommunen på dem

som anställs i familjedaghemsvksamheten.

Dagbarnvårdarna bör få möjlighet att samråda och hålla regelbunden kontakt med förskolans personal. Eftersom de som arbetar i familjedaghemmen saknar den dagliga kontakten med kolleger vore det en hjälp i deras arbete. Vi anser därför att alla dagbarnvårdare bör knytas till det daghem som ligger närmast till, där de kan lära känna förskolepersonalen och samarbeta med dem. Också daghemmens personal borde kunna ha glädje och nytta av ett sådant samarbete, t. ex. vid sjukdomsfall. Detta kommer både direkt och indirekt barnen och deras föräldrar till godo.

Också barnvårdarna/barnsamariterna, som vårdar sjuka barn i deras hem, bör knytas till ett bestämt daghem. Där kan de lära känna barnen och inte behöva vara helt obekanta med dem då de skall ta hand om dem i hemmet.

Av stor betydelse är kontakten mellan föräldrar och daghemspersonal. Ett vidgat samarbete mellan föräldrarna och dem som arbetar i barnomsorgen måste komma till stånd. En av vägarna att nå dit är genom en allmän föräldrautbildning.

Ett av skälen till att kontakten mellan föräldrar och förskolepersonal i dag ofta är otillräcklig är att både föräldrar och personal har ont om tid att i lugn och ro samtala om barnens situation. För personalens del bör denna del av arbetsuppgifterna underlättas genom att personaltättheten i daghemmen höjs. För föräldrarna behövs rätt att utan ekonomiskt avbräck ibland kunna ta ledigt från arbetet för att delta i daghemmets verksamhet.

Det är också mycket viktigt att barnets inskolningsperiod på daghemmet inte av ekonomiska skäl blir för kort. Inskolningen av ett barn i daghemmet eller familjedaghemmet är av stor betydelse för barnets anpassning och trivsel och kan bli inledningen till ett gott samarbete mellan föräldrar och personal. Ett fortsatt sådant samarbete är i hög grad önskvärt.

Vi anser att föräldraförsäkringen bör byggas ut till att omfatta också ersättning för inkomstbortfall då barnet skall inskolas i daghemmet samt för att föräldrarna skall kunna ta sig tid att bygga upp ett nära samarbete med daghemspersonalen. Vi förutsätter att regeringen kommer att lägga fram förslag om detta i den aviserade propositionen om utbyggnad av föräldraförsäkringen.

Det är ett stort framsteg att *allmän förskola* nu är en lagfäst rätt för alla sexåringar. Den allmänna förskolans utbyggnad får dock inte betraktas som avslutad i och med detta. Nästa etapp måste bli att garantera alla femåringar plats i förskola. Det är också angeläget att den nuvarande personalsituationen förbättras. I dag har en ensam förskollärare i de flesta fall dagligen hand om två deltidsgupper om vardera 20 barn. Målet måste vara att personalen i deltidsgupperna består av en förskollärare och en medhjälpare, som minst bör ha genomgått grundkursen för dagbarnvårdare. Detta krav är speciellt angeläget mot bakgrund av att den allmänna förskolan också skall kunna ta emot yngre barn med speciellt behov av stöd och stimulans.

I propositionen föreslås att för heltidsgrupp skall krävas att barnen tas emot för vistelse minst sju timmar om dagen, i stället för nuvarande fem. Som motivering anges höjningen av statsbidraget. I övrigt sägs att hittillsvarande regler skall gälla för driftbidraget. Det framgår inte helt klart om detta innebär att minst två tredjedelar av platserna i en avdelning i fortsättningen måste utnyttjas minst sju timmar om dagen för att avdelningen skall få bidrag som heltidsgrupp, liksom man i dag kräver att minst 2/3 av platserna skall utnyttjas minst fem timmar. Enligt vår mening bör man med hänsyn till det höjda statsbidraget kunna kräva att daghemmet hålls öppet minst sju timmar per dag. Dock bör man inte kräva att en viss andel av platserna utnyttjas så lång tid som sju timmar per dag. Anledningen till att man vill ge föräldrarna rätt till sex timmars arbetsdag är just att barnens vistelse på daghemmet skall kunna förkortas. När det gäller kravet på utnyttjande av en viss andel av platserna bör detta liksom hittills sättas till fem timmar. Detta bör ges regeringen till känna.

En kraftig utbyggnad av samhällets barnomsorg är nödvändig för att familjerna skall få ökad valfrihet och för att ingen skall tvingas avstå från förvärvsarbete därför att tillfredsställande omsorg om barnen inte går att ordna.

Regeringen och Kommunförbundet träffade hösten 1975 en överenskommelse som innehåller utbyggnad av barnomsorgen med 100 000 nya daghemsplatser och 50 000 nya platser i fritidshem under perioden 1976-1980 samt en ökning av platstillgången i familjedaghem. Vi stöder denna överenskommelse, liksom förslaget att barnomsorgen blir en lagfäst kommunal uppgift. Folkpartiet har länge arbetat för en kraftigt ökad satsning på barnomsorgen och det är därför tillfredsställande att en sådan utbyggnad nu sker.

Överenskommelsen innebär en fördubbling av utbyggnaden jämfört med den som kommunerna hittills planerat. Men behovet är betydligt större än så. *Målet bör vara att alla barn vilkas föräldrar så önskar skall kunna få plats.* Detta mål bör vara uppnått senast i mitten av 1980-talet.

En snabb utbyggnad av barnomsorgen får inte medföra att kvaliteten eftersätts. *Utbildningen av förskollärare, barnsköterskor och dagbarnvårdare* måste hålla jämna steg med utbyggnaden. Vi återkommer till denna fråga då regeringen framlagt proposition rörande utbildning av personal inom barnomsorgen.

Folkpartiet har i flera tidigare motioner föreslagit att staten skall ta på sig en större andel av kostnaderna för den kommunala barnomsorgen. Det nya statsbidragssystem som regeringen nu föreslår innebär en avsevärd förbättring jämfört med nuläget. På längre sikt bör staten svara för personalkostnaderna i den kommunala barnomsorgen i likhet med vad som gäller inom skolväsendet.

De *avgifter* som föräldrarna betalar för barnomsorgen är i dag beroende av inkomst, antal barn och vilken kommun familjen bor i. Inkomstgra-

deringen av avgifterna leder till tröskeeffekter när familjeinkomsten höjs. Vi anser att föräldraavgifterna inom barnomsorgen bör vara enhetliga.

Arbetsliv och familj

Alla människor bör ha rätt till ett arbete. Det får inte betraktas som mindre allvarligt om kvinnor är arbetslösa än om män är det. För de flesta unga familjer är det i dag naturligt för båda makarna att vilja behålla kontakten med yrkeslivet. Jämsides med familjepolitiska insatser är därför arbetsmarknadspolitiken väsentlig för att skapa ökad valfrihet för familjerna. Men då är också en bättre anpassning av arbetslivet till familjernas behov nödvändig. Detta reformarbete har ännu knappast påbörjats. I en majoritet av småbarnsfamiljerna förvärvsarbetar i dag båda föräldrarna. Det finns dessutom 240 000 ensamföräldrar, varav flertalet förvärvsarbetar.

Ordnad barntillsyn är en förutsättning för att det skall vara möjligt för båda föräldrarna (eller för ensamföräldern) att förvärvsarbeta. Men för i synnerhet familjerna med de minsta barnen räcker inte detta. Föräldrarnas arbetstider och restider medför att småbarnens vistelse i daghem eller familjedaghem blir alltför lång. Barnen får för litet av sin vakna tid tillsammans med föräldrarna, och daghemmet blir inte längre det komplement till hemmet det är avsett att vara, utan en ersättning för det.

Familjestödsutredningens undersökningar visar att över hälften av alla barn vistas i daghem eller familjedaghem mer än nio timmar per dag och att de minsta barnen har de längsta vistelsetiderna.

Det är allvarligt att så många barn just under sin känsligaste och mest formbara period i livet får för litet föräldrakontakt och att den kontakt de får blir för mager, eftersom föräldrarna ofta är för trötta för att orka ge sina barn en tillräckligt känslomässig grund att bygga vidare på. Många unga, förvärvsarbetande föräldrar har så gott som ingen fritid. Förvärvsarbete, resor, hemarbete, kanske samhällsarbete och fortsatta studier gör det svårt att få tidsschemat att gå ihop. Men ingen skall behöva välja mellan barn och yrkesarbete därför att arbetslivets krav är så höga att de inte går att förena med ett aktivt föräldraskap.

En förkortad arbetsdag för småbarnsföräldrar är därför en mycket angelägen och brådskande familjepolitisk reform

Brådskande därför att utbyggnaden av samhällets barnomsorg medför att allt flera småbarnsföräldrar får praktiska möjligheter att förvärvsarbeta och allt fler barn då kommer att vistas för länge varje dag i daghem eller familjedaghem. *Kortare arbetsdag för småbarnsföräldrar är ett etappmål på vägen mot sex timmars arbetsdag för alla.* Långtidsutredningens prognoser tyder dock på att det kommer att dröja länge innan vi har resurser att genomföra denna stora reform. Därför är det så mycket angelägnare att genomföra

rätten till en förkortad arbetsdag för den grupp som har det största behovet av den, i första hand familjer med barn under tre år. Rätten till förkortad arbetstid bör förenas med ett ekonomiskt stöd som gör det möjligt för föräldrarna att utnyttja den. Vi återkommer till den frågan i följande avsnitt.

Vi är medvetna om att olika praktiska problem kan uppkomma då arbetstiden förkortas för småbarnsföräldrar, men menar att dessa problem är möjliga att lösa – i de flesta fall utan större svårigheter. Det vore värdefullt om den arbetsgrupp regeringen tillsatt för att pröva olika vägar att genomföra förkortad arbetstid för småbarnsföräldrar också övervägde frågan om rätt till förkortad arbetstid för föräldrar med äldre barn liksom tanken att rätten skulle kunna utnyttjas inom en vidare ram, t. ex. till dess barnet är tio år. Även om rätt att få inkomstbortfallet täckt av kostnadsskäl måste begränsas, bör rätten att förkorta arbetstiden kunna gälla för en större grupp föräldrar och för båda föräldrarna samtidigt. En liknande möjlighet har redan de statligt anställda.

En rätt till förkortad arbetsdag för småbarnsföräldrar gör det inte mindre angeläget att förbättra tillgången på *deltidsarbeten* över huvud taget. Det är ett sätt att bättre anpassa arbetslivet efter individernas önskemål. De sociala villkor som gäller för deltidsarbetande bör förbättras.

Flexibel arbetstid är ett annat sätt att rätta arbetslivet efter individernas behov. Flexitid bör i första hand införas överallt i den offentliga verksamheten där det går att genomföra och de anställda vill ha det. Enligt ett nyligen slutet avtal skall statliga myndigheter börja med flexitid. Detta bör bli ett mönster för resten av arbetslivet.

Ekonomiskt familjestöd

Samhället svarar fortfarande bara för en mindre del av barnkostnaderna. Det finns stora skillnader mellan familjerna beroende på inkomst, barnantal och möjlighet att utnyttja olika förmåner, t. ex. tillgången till barnomsorg.

Vi ser familjepolitiken som *ett centralt fält för fortsatt reformarbete*. Särskilt betydelsefulla reformer är en utbyggd barnomsorg och en förkortad arbetstid. De har behandlats i tidigare avsnitt i motionen.

Det ekonomiska samhällsstödet till barnfamiljerna måste vara både generellt – gälla alla barn – och differentierat – gälla familjer som är i ett speciellt utsatt läge. Målet bör vara en *större valfrihet* för familjerna och en *ökad jämlikhet* – inte bara mellan barnfamiljer och familjer utan barn, utan också mellan barnfamiljer inbördes.

De allmänna barnbidragen bör ha en central roll i familjepolitiken. De innebär ett rejält tillskott till alla barnfamiljer. De bidrar till en utjämning mellan dem som har och dem som inte har barn. En svaghet med nuvarande konstruktion är att barnbidragen till följd av penningvärdeförsämringen inte bevarar sitt reella värde. Folkpartiet har under en följd av år föreslagit att barnbidragen skall indexregleras. Vi står fast vid den uppfattningen.

Det är naturligt att införa en indexreglering i samband med en mera varaktig skattereform.

Bostadstilläggen är ett betydelsefullt komplement till barnbidragen, framför allt för familjer med låga och medelstora inkomster och med flera barn. De har alltmör kommit att betraktas som ett allmänt konsumtionsstöd. Det är numera endast de kommunala tilläggen som bygger på hyrans storlek. På sikt finns det skäl att belt frikoppla bostadstilläggen från bestämmelser rörande bostadens storlek och kostnad och enbart göra dem beroende av familjens inkomst och antal barn i familjen. Man måste också reducera de betydande marginaeffekter som inkomstskattesystemet och inkomstprövningen av bostadstilläggen medför. Vi återkommer till denna fråga då regeringen framlagt proposition om ändrade regler för bostadstilläggen.

Föräldrapenningen ger ett värdefullt stöd i samband med havandeskap och under barnets första månader. Den bygger på inkomstbortfallsprincipen. Förälder som förvärsarbetade före nedkomsten kan under sju månader få föräldrapenning motsvarande 90 % av förvärsinkomsten (sjukpenningnivån). Hemmavarande förälder kan under samma tid få en föräldrapenning motsvarande en garantinivå (f. n. 25 kr. per dag).

Vi anser att den tid under vilken föräldrapenning utgår bör förlängas. Målet bör vara en rätt till föräldraledighet under barnets första tolv månader. Det är angeläget att den föräldraledighet som möjliggörs genom reformen utnyttjas av båda föräldrarna. Av kostnadsskäl måste detta mål nås i etapper. Vi anser att rätten till föräldrapenning i ett första steg bör utsträckas från nuvarande sju till åtta månader och att man under de närmaste åren sedan stegvis förlänger ersättningstiden.

Vi anser, som tidigare nämnts, att småbarnsföräldrar skall ha rätt till förkortad arbetsdag. För att göra det ekonomiskt möjligt för föräldrarna att utnyttja denna rätt på lika villkor måste inkomstbortfallet ersättas. Då kan både kvinnor och män förkorta sin arbetsdag utan att förlora nämnvärt ekonomiskt på det. Vi anser att förälder till barn under tre år som förkortar sin arbetsdag till sex timmar bör få ersättning för inkomstbortfallet. Denna rätt skall gälla båda föräldrarna, dock ej samtidigt. Det innebär alltså att vi – liksom familjestödsutredningen – anser att en *delföräldrapenning* bör finnas inom föräldraförsäkringen. Utredningens förslag bör i sina huvuddrag utgöra underlag för en reform.

Samhällets barnomsorg – daghem, familjedaghem och fritidshem – är i dag tillgänglig endast för en minoritet av familjerna. Även med en så kraftig utbyggnad av barnomsorgen som vi föreslår kommer det att dröja innan behovet är täckt. Men även sedan utbyggnaden av samhällets barnomsorg bunnit ifatt efterfrågan, kommer det att finnas många föräldrar som föredrar att själva vårda sina små barn. För den kostnad som den egna vårdinsatsen medför genom att en förälder helt eller delvis avstår från förvärsarbete får familjen i dag inget stöd från samhället. Inte heller de

familjer där båda föräldrarna förvärvsarbetar och som inte kan eller inte vill utnyttja samballets barnomsorg får i dag nämnvärt stöd till sina kostnader för barnen.

Rättviseskäl, men också kravet att skapa *ökad frihet* för familjerna att ordna sin tillvaro efter eget val, motiverar därför att ett särskilt grundbidrag, ett *vårdnadsbidrag*, införs till alla barn under en viss ålder. Denna åldersgräns bör i första hand sättas vid tre år, men av kostnadsskäl kan det vara motiverat att också denna reform genomförs stegvis.

Vårdnadsbidraget bör ingå i föräldraförsäkringen, vara obeskattat och utgå till alla med ett enbetyg belopp per barn. En nivå 3 600 kr. per år och barn under tre år kan vara riktpunkt för en reform. Det innebär att bidraget i de flesta fall täcker dagbemsavgiften. Bidraget bör kunna användas till att betala antingen daghemskostnaden, barn tillsynen i annan form eller vara ett bidrag till den egna vårdinsatsen. Ett vårdnadsbidrag av denna typ ger ett grundstöd till alla småbarnsföräldrar oberoende av om de har förvärvsarbete eller ej.

Vi anser således att det ekonomiska stödet till småbarnsföräldrarna – förutom *allmänna barnbidrag och bostadstillägg* – bör omfatta dels en utbyggnad av *föräldraförsäkringen*, dels ett *vårdnadsbidrag*.

Föräldraförsäkringen bör även på andra områden förbättras. Regeringen aviserar också en särskild proposition, omfattande förslag till utökning av ersättningstiden vid vård av sjukt barn samt en utvidgning av ersättningsrätten till att gälla även vård av barn när ordinarie vårdare är sjuk, besök inom den förebyggande barnavården samt föräldrarnas kontakter med förskolan. Vidare nämns rätt till viss resekostnadsersättning för föräldrar vid besök hos sjuka barn på sjukhus samt en utbyggnad av föräldraförsäkringen vid adoption. Förslagen överensstämmer i stort med av folkpartiet tidigare framförda krav. Vi återkommer till dessa frågor, då propositionen lagts fram. Vi förutsätter dock, att adoptivföräldrar kommer att jämföras med biologiska föräldrar i fråga om ersättningstidens längd inom föräldraförsäkringen, även för barn som är äldre än tio månader.

Sjukpenningen för hemmamake uppgår i dag till 8 kr. om dagen utan beskattning. Möjlighet finns att genom en frivillig tilläggsförsäkring höja sjukpenningen till totalt 20 kr. Det torde vara omöjligt att för denna summa skaffa en ersättare då en hemmamake blir sjuk. Beloppet räcker t. ex. inte till att betala en hemsamarit. Vi anser att sjukpenningen för hemarbetande med vårdansvar bör höjas. Vi vill också betona vikten av att förslag rörande tillgödöräkande av ATP-poäng för hemarbetande med vårdansvar framläggs så snart utredningsarbetet härom fullföljts.

Utbyggnadsplan

Folkpartiet betraktar familjepolitiken som ett av de viktigaste fälten för de närmaste årens reformarbete. En stor del av samhällets nya resurser

bör satsas där.

Vi har redovisat ett ambitiöst program som kostar pengar och som ställer stora krav både på samhälle, arbetsmarknad och enskilda människor. Det måste genomföras stegvis under en period som sträcker sig över flera år, detta inte bara av ekonomiska skäl utan också för att garantera god kvalitet på insatserna.

Vi vill arbeta för en kraftig utbyggnad av samhällets *barnomsorg* och stöder i allt väsentligt överenskommelsen mellan regeringen och Kommunförbundet. Vi är också beredda att medverka till att denna utbyggnad finansieras genom en särskild social avgift. Vi anser emellertid att denna avgift – liksom i fråga om t. ex. arbetsmarknadsutbildning och vuxenutbildning – endast bör vara en arbetsgivaravgift och inte en egenavgift. Det är endast för allmän tilläggspensionering, folkpensionering och sjukförsäkring som egenavgift nu utgår, medan arbetsgivaravgifterna avser flera andra områden. Vi föreslår därför att 16 § i förslaget till lag om barnomsorg utgår och erforderliga redaktionella ändringar görs i 14–15 §§ och 17–18 §§. Någon ändring av procentsatsen torde av denna anledning inte erfordras för kommande år.

Vi vill framhålla – bl. a. mot bakgrund av att en mängd nya socialavgifter tillkommit under senare år – att en skattereform är mycket angelägen. Frågan om speciella finansieringsformer för olika samhällsändamål måste prövas i det sammanhanget.

Vi vill också arbeta för en *förkortad arbetstid* och för förbättringar av *föräldraförsäkringen*, i huvudsak enligt familjestödsutredningens förslag. Fler-talet av dessa förbättringar bör vara möjliga att genomföra under budgetåret 1976/77, andra kan behöva genomföras stegvis under längre period.

Vi vill slutligen också arbeta för att *föräldraförsäkringen* kompletteras med ett *vårdnadsbidrag* till föräldrar med barn under tre år. Detta bör byggas upp stegvis med början fr. o. m. budgetåret 1977/78. Vi kommer självfallet att medverka till att skatte- och avgiftsfinansiera också denna reform.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära
 - a) förslag om lag om rätt till förkortad arbetstid för småbarns-föräldrar,
 - b) förslag om utbyggd föräldraförsäkring, bl. a. för att täcka inkomstbortfallet för dem som förkortar sin arbetstid,
 - c) förslag om vårdnadsbidrag till barn under tre år för att öka valfriheten i familjerna,
2. att riksdagen beslutar att 16 § i förslaget till lag om barnomsorg utgår och att erforderliga konsekvensändringar görs i 14–15 §§ och 17–18 §§.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om
- a) att statsbidrag bör utgå till driften av daghemsavdelning där minst två tredjedelar av platserna utnyttjas minst fem timmar per barn och dag,
 - b) kvalitetskrav, gruppstorlekar och personaltäthet i förskolan,
 - c) utbildning för dagbarnvårdare, samarbete mellan daghem och familjedaghem och samarbete mellan föräldrar och personal i förskolan.

Stockholm den 20 januari 1976

PER AHLMARK (fp)

OLA ULLSTEN (fp)

ERIC ENLUND (fp)

KARL ERIK ERIKSSON (fp)
i Arvika

INGEMAR MUNDEBO (fp)

JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp)

ANDERS JONSSON (fp)
i Mora

ROLF WIRTÉN (fp)

INGEGÄRD FRÆNKEL (fp)

SVEN GUSTAFSON (fp)
i Göteborg

CECILIA NETTELBRANDT (fp)

KERSTIN ANÉR (fp)